

José Guerrero Els anys americans de l'artista granadí són objecte d'una mostra itinerant; una ocasió per (re)descobrir una figura singular

Entre dos mons

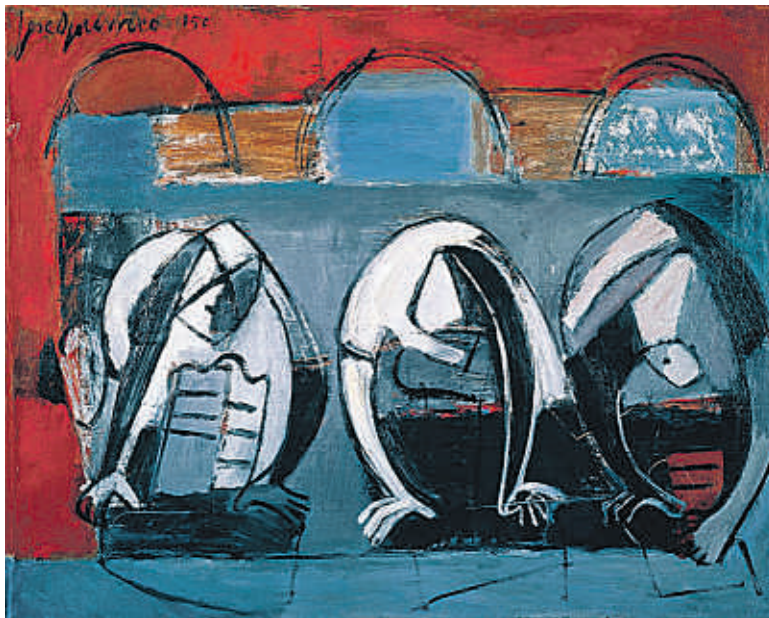
NOÈLIA HERNÁNDEZ

No ha hagut de ser fàcil programar una exposició sobre l'obra pictòrica d'un artista tan complex, polièdric i experimental com és José Guerrero (Granada, 1914-Barcelona, 1991). Tot i que la seva obra ja havia estat objecte d'àmplies retrospectives, la primera de les quals, comissariada per Juan Manuel Bonet a la Casa de las Alhajas, el 1981, i anys més tard, el 1994, al Museu Reina Sofia, aquesta mostra suposa la primera immersió monogràfica que explora en profunditat els anys americans de l'artista, aquells que marcarien el seu camí de manera més decisiva.

José Guerrero. The presence of black, comissariada per Yolanda Romero i Francisco Baena, és una mostra organitzada pel Centre José Guerrero, de la Diputació de Granada, per commemorar el centenari del naixement de l'artista i s'ha exposat al Centre José Guerrero i el Palau de Carlos V de Granada, així com a la Casa de las Alhajas de Madrid, abans d'ocupar la primera planta de la Fundació Suñol de Barcelona, ciutat on va morir el pintor, i a la qual va estar molt vinculat durant gran part de la seva vida.

Més de 50 obres procedents de col·leccions privades i museus nacionals i nord-americans, la majoria de les quals exposades aquí per primera vegada, expliquen la història d'un abans i un després. I de com va influir, en la carrera de l'artista, un canvi d'escenari en un moment tan convuls per a Europa com va ser després de la Segona Guerra Mundial. En aquest context, José Guerrero es va traslladar a Nova York a la recerca d'una llibertat creativa i un optimisme absents a Espanya i Europa. Encara que va ser també, segons les seves paraules, a la recerca de l'art del seu temps.

La mostra s'inicia amb uns dibuixos en tinta sobre paper i l'oli *La aparición*, 1946, que presenta una figuració d'influència cubista, en la

'Lavanderas', 1950

qual el color és el gran protagonista. Al seu costat, s'exposa un autoretret del 1950 que té la singularitat de ser l'últim quadre figuratiu que va pintar Guerrero. L'artista es representa mirant cap enrere, fet que s'interpreta com una última mirada a tot el que estava a punt d'abandonar, abans d'emprendre el seu viatge a Nova York.

L'exposició permet descobrir les primeres incursions del pintor en l'abstracció, a començaments dels anys 50, amb obres com *Black followers* o *Signs*, que tenen un llenguatge biomòrfic que recorda el de Hans Arp, Willi Baumeister o Joan Miró. De manera progressiva,

les claus

L'ARTISTA José Guerrero va ser pintor i gravador, nacionalitzat nord-americà. Nascut a Granada, un centre d'art porta el seu nom en aquella ciutat i va participar en la creació del Museu d'Art Abstracte de Conca.

L'OBRA L'artista va conèixer l'avantguardisme europeu a París, però la seva estada nord-americana el va portar a l'expressionisme abstracte, del qual ha estat representant.

Guerrero es va centrar en allò que sentia com el seu interès més íntim: "La tensió que tenen els espais... respirar", com relaten els comissaris de la mostra al magnífic llibre catàleg que l'acompanya.

Les obres del període 1955-1958 deixen enrere les reminiscències orgàniques i s'endinsen en l'exploració del gest, alhora que comencen a incloure el color negre. Relacionat amb això, durant l'exposició *The presence of black*, 1958, a la prestigiosa galeria Betty Parson de Nova York, el crític Juan Manuel

Bonet escrivia que el títol de la mostra "feia més al·lusió a la negror en l'estat d'ànim del pintor que en el domini del negre a les formes".

D'aquella època s'exposa un dispositiu documental interessant amb fotografies, cartells, entrades i anotacions manuscrites, que ens ajuden a contextualitzar les obres que estem veient i a mesurar l'estat d'ànim de l'autor. Sabem, per exemple, quines van ser les seves paraules en descriure el seu impacte davant el llenguatge dels expressionistes abstractes americans del moment, i poder exposar al costat de Rothko, Still o Barnett Newman, i molt especialment, Jackson Pollock, la manera de pintar del qual el va atreure des del principi.

Les obres exposades a la secció *Expressionisme abstracte* mostren com Guerrero es va endinsar en una pintura que donava prioritat al gest, al costat de masses cromàtiques irregulars dominades per un sentiment d'ansietat i dubte. Va ser en aquesta època, entre la segona meitat dels 50 i la dècada dels 60, quan l'artista es va consagrar com a expressionista abstracte, amb treballs com *Presencia del negro con amarillo* o *Blues and black*, 1958. Un moment en què va patir una angoixa que el va empènyer a practicar la psicoanàlisi.

Seguint el recorregut de la mostra, trobem altres pintures fetes amb materials molt variats, amb les quals l'artista confirmava el seu interès pel muralisme i el fresc, animat per una rellevant presència de muralistes mexicans a Nova York. I finalment, les últimes sales donen visibilitat al moment en què Guerrero va començar a referenciar els seus orígens andalusos en la pintura, amb títols com *Albaicín*, 1962, o *Sacromonte*, 1963. Dos anys més tard, tornaria a Espanya transformat per sempre. |

José Guerrero. The presence of black

FUNDACIÓ SUÑOL. BARCELONA. WWW.FUNDACIOSUÑOL.ORG. FINS AL 5 DE SETEMBRE

Iconocràcia Els nous fotògrafs cubans han hagut de fer front a la iconografia del país; Artium ho revisa

La imatge de Cuba

IMMA PRIETO

Poques vegades podem assistir a un recorregut expositiu que permeti endinsar-se a les esquerdes del sistema a què al·ludeix. Esquerdes que no es presenten ni tan sols com són o, més aviat, com aparenten ser. És a dir, que ni allò que pretenen presentar i representar, amb o sense escissió, no és el que són.

El projecte expositiu que presenta a Artium Iván de la Nuez propicia un recorregut que afavoreix una mena de reflexió que va més enllà d'una simple crítica al sistema a través d'una selecció d'obres d'art o, més ben dit, pràctiques artístiques. La mostra qüestiona d'una manera magistral l'ús de la imatge i el control que amaga la seva utilització en una geografia particular: Cuba. Una imatge fotogràfica, que és al seu torn la imatge d'una voluntat i un temps. La propaganda del poder. De fet, no és difícil sortir de l'exposició imaginant que en els temps que ens ocupen seria bastant difícil dur a terme el projecte a l'illa.

Iván de la Nuez selecciona una sèrie d'artistes cubans contemporanis que majoritàriament s'expressen a través de la fotografia, encara que trobem també alguns vídeos i instal·lacions. Al seu torn, ens obliguen a pensar en una mena de fotografia expandida i desviada, planteja com les imatges, en particular, la imatge fotogràfica, ha estat i és l'arma de doble tall utilitzada pel govern per donar a conèixer totes les facetes sota les quals el règim comunista ha volgut que es coneguïn els seus gestos i les seves gestes, com apunta el comissari. El títol no pot ser més encertat: *Iconocràcia*.

Cal destacar com el treball de tots els artistes s'enfronta alhora amb la problemàtica d'haver de lluitar amb aquestes altres possibilitats i habilitats que ofereix el mitjà. Quan la fotografia, la imatge, és l'estratègia del poder, decidir pensar i fer pensar mitjançant el seu ús exigeix subvertir el paper establert, és, abans que res, combatre l'ordre i el comandament amb les seves pròpies armes.

Recórrer la mostra, estructurada en diferents capítols, és assistir al